

PM Rotel I (Dnr KS 2022/234)

Lärdomar från verksamheter för barn och unga – utvärdering av Stockholms stads hantering av covid-19-pandemin

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Anmälan av Lärdomar från verksamheter för barn och unga – utvärdering av Stockholms stads hantering av covid-19-pandemin godkänns.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 17 juni 2020 att stadens hantering av covid-19-pandemin ska utvärderas. Utvärderingen sker i flera steg och hittills har en processutvärdering av den första tidens krishantering och en utvärdering av centrala krisledningens (CKL) arbete i det inledande skedet genomförts, samt fördjupade analyser av äldreomsorgen, ledarskapet under pandemin och utsatta områden. En slutrapport kommer under våren 2022 som sammanställer utvärderingens alla genomförda delar. Det övergripande syftet är att skapa lärande och utveckling för den fortsatta hanteringen av pandemin och kommande kriser, men också för kvalitetsförbättringar i vardagen.

Denna rapport syftar till att synliggöra hur ett antal verksamheter som riktar sig till barn och ungdomar har ställt om sitt arbete under pandemin och vilka lärdomar de gjort. Rapporten som tagits fram av Governo AB består av 13 fallstudier som ska kunna bidra till inspiration, lärande och egen reflektion för fler verksamheter inom Stockholms stad.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Mina synpunkter

I ljuset av pandemin, som vi vet har drabbat utsatta grupper mycket hårt, syntes mig arbetet med barnfrågor extra angeläget. Som barnombudsmannen konstaterar i barnombudsmannens rapport 2021, har pandemin förstärkt befintliga skillnader i livsvillkor mellan olika grupper av barn, varför jag vill understryka vikten av att alla nämnder och bolag, vars verksamhet i betydande omfattning kan kopplas till frågor om barns levnadsvillkor, fortsätter att följa upp de långsiktiga konsekvenserna av pandemin. Det är i sammanhanget värt att påminna om att pandemins konsekvenser för barn kommer att fortsätta även efter att pandemin upphört. Jag vill därför understryka

vikten av att vi fortsätter, och vid behov stärker, de insatser som staden arbetar med för att lindra dess effekter. Som stadsledningskontoret anför i sitt tjänsteutlåtande, kan olika typer av kompensatoriska åtgärder behövas för olika grupper inom exempelvis förskola och skola, samt för barn med funktionsnedsättningar eller andra särskilda behov, i syfte att begränsa pandemins skadeverkningar.

För den grönbåa majoriteten är barn och unga en prioriterad målgrupp. Jag ser därför mycket positivt på den här rapporten och andra utvärderingar som genomförts, och nu genomförs, av stadens hantering av pandemin. Det är viktigt att vi tar tillvara de erfarenheter och lärdomar som gjorts för att hela tiden förbättra och utveckla stadens arbete. Jag instämmer med stadsledningskontoret att det är viktigt att lärdomarna används för att utveckla verksamheterna även under normala förhållanden, men givetvis också för att staden ska stå bättre rustad inför framtida kriser och allvarliga händelser.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Anmälan av Lärdomar från verksamheter för barn och unga – utvärdering av Stockholms stads hantering av covid-19-pandemin godkänns.

Stockholm den 23 mars 2022

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilaga

Lärdomar från verksamheter för barn och unga – Utvärdering av Stockholms stads hantering av covid-19 pandemin, Governo AB

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wanngård, Jan Valeskog och Kadir Kasirga (alla S) enligt följande.

Det är välkommet att stadens utvärdering av covid-19-pandemin också sett behovet av att analysera hur pandemin har påverkat barn och unga. Vi har tidigare kritiserat att stadens utvärdering inte är oberoende till sitt upplägg och menar att behovet av en extern och oberoende granskning av stadens agerande under pandemin kvarstår.

Vi anser det anmärkningsvärt att en utvärdering som ska utgå från barnens perspektiv inte i något fall har lyssnat till barnen. Röster från anställda i verksamheter som riktar sig till barn och unga är naturligtvis mycket värda, men det blir märkligt när barn och ungas egna åsikter inte alls får komma till tals. I barnkonventionen framgår att barn i så stor utsträckning ska ges möjlighet att höras. Vi anser att åtminstone någon av fallstudierna borde ha haft med synpunkter från de berörda barnen själva. Vi tror att det hade kunnat bidra till ett fördjupat perspektiv.

Det finns ett antal beaktansvärda slutsatser i denna utvärdering. Vi noterar att de nya arbetssätten för inskolning i förskolan gett positiva resultat. När förskolorna fått dela upp inskolningen i för- och eftermiddagar har inskolningsgrupperna blivit mindre. Detta har gett positiva resultat i och med att förskolepersonalen fått mer tid för att skapa kontakter med barnen och vårdnadshavarna när grupperna blivit mindre. Detta är viktiga kunskaper att ta med framöver.

Ett annat perspektiv att belysa är den nedåtgående trenden i vattenvana och simkunnighet som vi ser oroande på. Staden måste göra mer för att se till att de barn som halkat efter i simundervisningen under pandemin fångas upp. Staden måste prioritera simskola i egen regi för att säkerställa att så många barn och unga som möjligt lär sig att simma.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av Clara Lindblom (V) enligt följande.

1. Att staden genomför en utförlig granskning och utvärdering över hur stadens verksamheter för barn och unga har påverkats under pandemin
2. Därutöver anföra följande

Vi vill än en gång lyfta att vi anser att stadens olika verksamheter för barn och unga gjort ett imponerande arbete för att säkerställa och skapa en så normal situation som möjligt för målgrupperna under pandemin. Vi vet att situationen varit extraordinär på alla sätt och att det flera gånger varit omöjligt för verksamheterna att genomföra sina uppdrag på grund av restriktioner som tvingat många att periodvis helt stänga ned eller kraftigt begränsa. På grund av detta har vi tidigare efterfrågat en oberoende utvärdering som vi anser bör genomföras av akademien, fackliga företrädare och anhörigorganisationer som tillsammans analyserar stadens agerande under pandemin.

I rapporten som presenterats ser vi att verksamheterna kunnat genomföra åtgärder och omställningar på grund av pandemin mycket tack vare personal som på olika sätt själva skapat förutsättningar för att på bästa sätt kunna hålla igång undervisning och aktiviteter. Det är viktigt att ha med sig att verksamheternas förutsättningar att lyckas med anpassningar och omställningar varit extra tuffa då de redan innan pandemin tampats med flera utmaningar på grund av de stora nedskärningar som den nuvarande blågröna majoriteten genomfört i stadens budget. Nedskärningar har slagit hårt på bland annat skola, barnomsorg, bibliotek, kulturskola och fritidsgårdar.

Vi vill att det genomförs en utförlig granskning och utvärdering över hur stadens verksamheter för barn och unga påverkats under pandemin. Utvärderingen ska granska och innehålla:

- Perspektiv och inspel från barn och unga samt vårdnadshavare

Barn och ungas perspektiv saknas helt i den rapport som nu tagits fram. Barnkonventionen är sedan 2020 lag i Sverige vilket bland annat innebär barns rätt att få komma till tals.

- Ett mer representativt urval av verksamheter

I rapporten redogörs det endast för verksamheter som visat intresse att delta och som själva anmäl sig, vilket inte ger en rättvisande bild över situationen. En oberoende akademisk utvärderingsgrupp hade ställt högre krav på urval av verksamheter.

- Data och uppgifter för fördjupade analyser

Rapporten innehåller en rad olika övergripande slutsatser som inte är baserade på data, vilket gör att det inte går att dra några fördjupande analyser över situationen.

- Tydlig redogörelse över politiska beslut och åtgärder

I rapporten finns ingen redogörelse över vilka politiska beslut som tagits (eller inte tagits) eller av åtgärder som satts in för att stötta verksamheterna under pandemin.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wanngård, Emilia Bjuggren och Kadir Kasirga (båda S) med hänvisning till Socialdemokraternas särskilda uttalande i borgarradsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) enligt följande.

Stadens medarbetare har arbetat hårt för att barn och ungas livsvillkor inte ska påverkas alltför negativt under pandemin. Utvärderingen visar förtjänstfullt på verksamheters och medarbetarnas arbete med att ställa om under pandemin och perioder med tuffare restriktioner. Viktiga lärdomar finns att hitta i utvärderingen för stadens framtida arbete.

Vi saknar dock barn och ungas egna perspektiv och röster på pandemins effekter i utvärderingen. Barnkonventionen samt *Program för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad* slår fast att barn ska ges möjlighet att höras i frågor som berör dem själva. För att på riktigt få en tydlig bild av vad som krävs i arbetet framåt hade det varit värdefullt med målgruppens egna röster i utvärderingen.

Särskilt sårbara grupper har drabbats extra hårt. Barn med funktionsnedsättningar och i osäkra hemförhållanden så som våldsutsatthet eller ekonomisk utsatthet har lidit än mer av verksamheter som fått stänga ner och med färre kontaktytor till myndigheter. Papperslösa barn har befunnit sig i en ännu tuffare situation, som dock kan vara en svår målgrupp att nå i en utvärdering.

Distansundervisningen har också inneburit att unga saknat skolpersonal att berätta för om sin utsatthet. Pandemin har också inneburit att kontakt med exempelvis socialsekreterare ofta varit digitalt, vilket kan ha hämmat barn och ungas möjlighet att berätta tryggt om sin situation och utan vårdnadshavare inblandning. Pandemins påverkan på barn och ungas psykiska hälsa har varit stor. Andelen barn som tagit kontakt med Bris ökade under 2020 med 16 procent jämfört med föregående år. Även brottsanmälningar inom kategorin våldtäkt och sexuellt ofredande ökade under året, enligt Brå. Staden bör ta initiativ genomföra screening inom elevhälsan.

Därtill vill vi lyfta fram att staden naturligtvis inte agerar som en egen ö, utan i samverkan med civilsamhälle så som lokalföreningar och idrottsrörelsen. Aktörer som under pandemin har tagit ett stort ansvar för barn och unga välmående och hälsa, men också själva drabbats av restriktioner, hade kunnat bidra med viktiga aspekter i utvärderingsarbetet.

Utvärderingen med fallstudier bidrar med viktiga konstateranden om att pandemin har bidragit till ökade insikter om målgruppens behov och att särskilt sårbara grupper har drabbats hårdast. Däremot kvarstår behovet av en oberoende och extern granskning av stadens hantering under pandemin, en fördjupad utvärdering är önskvärt för att tydligare få grepp om vad som behöver göras framåt.

Remissammanställning

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 17 juni 2020 att stadens hantering av covid-19-pandemin ska utvärderas. Utvärderingen sker i flera steg och hittills har en processutvärdering av den första tidens krishantering och en utvärdering av centrala krisledningens (CKL) arbete i det inledande skedet genomförts samt fördjupade analyser av äldreomsorgen, ledarskapet under pandemin samt utsatta områden. En slutrapport kommer under våren 2022 som sammanställer utvärderingens alla genomförda delar. Det övergripande syftet är att skapa lärande och utveckling för den fortsatta hanteringen av pandemin och kommande kriser, men också för kvalitetsförbättringar i vardagen.

Denna rapport syftar till att synliggöra hur ett antal verksamheter som riktar sig till barn och ungdomar har ställt om sitt arbete under pandemin och vilka lärdomar de gjort. Rapporten som tagits fram av Governo AB består av 13 fallstudier som ska kunna bidra till inspiration, lärande och egen reflektion för fler verksamheter inom Stockholms stad.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 februari 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Att säkerställa att barn och unga i Stockholm får sina behov och rättigheter tillgodosedda är oerhört viktigt. Staden har högt ställda ambitioner på detta område. Det är också en anledning till att staden har valt att hålla verksamheter öppna i så stor utsträckning som möjligt under pandemin.

Stadsledningskontoret anser att fallstudierna utgör ett bra kunskapsunderlag för att förstå de utmaningar som har funnits i de flesta verksamheter under pandemin, men de visar också på en omställningsförmåga och ambition att hitta nya arbetssätt för att kunna tillgodose barns och ungdomars behov.

En viktig lärdom som de ingående verksamheterna har dragit är en ökad kunskap om målgruppernas behov och förutsättningar. Stadsledningskontoret anser att alla verksamheter behöver reflektera över hur man tar nya kunskaper och arbetssätt vidare, både i den fortgående pandemin men även för att utveckla verksamheterna under normala förhållanden. Att kontinuerligt hålla sig uppdaterad om barn och ungdomars behov och förutsättningar är angeläget för att staden ska kunna erbjuda de verksamheter som behövs och som efterfrågas och av hög kvalitet.

Flera verksamheter beskriver svårigheter med att säkra det enskilda barnets eller ungdomens delaktighet och inflytande över insatserna under pandemin. Barns deltagande och delaktighet är en viktig del för att leva upp till barnkonventionen. Barnombudsmannen har genomfört ett arbete om barns delaktighet där barn har fått komma till tals och berätta om sin upplevelse av bland annat stadens verksamheter och av pandemin, resultatet beskrivs i Barnombudsmannens årsrapport. Dessa synpunkter är också viktiga att dra lärdom av när det gäller

utveckling av stadens verksamheter. Även i funktionshinderombudsmannens årsrapport beskrivs pandemins konsekvenser för målgruppen.

Stadsledningskontoret anser vidare att det är viktigt att stadens verksamheter fortlöpande följer utvecklingen hos den målgrupp som de riktar sig till då effekter av pandemin kan visa sig långt senare. Kompensatoriska åtgärder kan komma att behövas för olika målgrupper, till exempel inom förskola och skola samt för barn med funktionsnedsättningar eller andra särskilda behov.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att anmälan av Lärdomar från verksamheter för barn och unga – utvärdering av Stockholms stads hantering av covid-19-pandemin godkänns.